

פרק י"ט: שונות

97. תיקון חוק הביטוח הלאומי, בסעיף 355(א1), בפסקה (א1)(א)2, בסופה יבוא "עיסוק העובד לפי הסיווג האחד של העיסוקים בישראל של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המפורסם על ידה ומעודכן מזמן לזמן, ויישוב עבודתו העיקרי של העובד.
98. חוק הביטוח הלאומי – תחילה חוק הביטוח הלאומי, בסעיף 355(א1) לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בסעיף 97 לחוק זה, ביום כ"ב בטבת התשפ"ז (1 בינואר 2027), ולעניין דיווח על עיסוק העובד, ובלבד שפורסם הסיווג האחד של העיסוקים בישראל של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

דברי הסבר

שוטף ולכן, כדי לא להטיל נטל רגולטורי נוסף על המעסיקים וכן לצורך ייעול איסוף המידע וייעול משאבים מוצע כי הדיווח של הנתונים המבוקשים יישען על תשתית הדיווח הקיימת.

בעזרת נתונים אלה תתאפשר קבלת תמונת מצב מפורטת של ביקוש והיצע ברמה הלאומית והמקומית באופן שיאפשר תכנון מוקדם של הכשרות, תמיכות ומענים שונים בתחום ההון האנושי, מענים ייעודיים בעיתות משבר (כגון מענקים מיוחדים בשעות חירום), התאמת מענים שקיימים ברמה לאומית לצרכים אזוריים, יצירת מדיניות תעסוקתית דיפרנציאלית לעובדים שונים בהתבסס על מיקום ועיסוק, ועוד. כל זאת תוך שיפור היעילות התקציבית ורמת ההתאמה של המדיניות לצורך הערכני.

דרך טיוב יכולת הממשלה לגבש וליישם מדיניות תעסוקתית שתהיה מבוססת נתונים ומותאמת לצורכי השוק, תיקון חקיקה זה צפוי לתרום להגדלת התעסוקה והפריון במשק ובכך לחיזוק הצמיחה במשק והעלאת רמת החיים בישראל. נוסף על כך הוא יכול לסייע בשיפור המיומנויות של העובדים במשק, חיזוק ההתאמה בין הכישורים של העובדים לצרכים של המעסיקים, במענים למקצועות במחסור ועוד. כמו כן, הנתונים ברמת יישוב מקום העבודה משמעותיים מאוד ליכולת לאפיין את מצבם של אזורים שונים בארץ ולתת להם מענים תעסוקתיים ומשאבים ייעודיים. באופן זה צפוי התיקון לחוק לתרום לצמצום פערים חברתיים ואי שוויון כלכלי, לבסוף, צעד זה צפוי לתרום לייעול המגזר הציבורי ולניהול יעיל של משאבים ציבוריים. ככל שהפעילות הממשלתית תוכל להתבסס על נתוני אמת מפורטים יותר על מצב העובדים והמעסיקים במשק כך תוכל הממשלה למפות צרכים בצורה מהימנה ולהציע מענים מותאמים וממוקדים.

98. סעיף 98 כדי לאפשר את קליטת הנתונים החדשים בטופס הדיווח, לרבות השלמת העבודה על הסיווג האחד של העיסוקים בישראל של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, יש צורך בתקופת היערכות ממשלתית. לאור האמור, מוצע לקבוע כי התיקון המוצע להסמכת הביטוח הלאומי לקבל את הנתונים הנוספים מהמעסיקים, יחל מיום כ"ב בטבת התשפ"ז (1 בינואר 2027), ולעניין דיווח

סעיף 97 שוק העבודה הוא שוק מגוון ודינמי אשר מושפע תדיר משינויים מקומיים ועולמיים. בהתאם לכך טיבה של מדיניות ממשלתית בנושא זה תלוי במידה רבה בתשתית המידע שיש לממשלה על אודות שוק העבודה ומצבו. ככל שתמונת המצב מפורטת, עדכנית ומקיפה יותר כך ניתן לקבל החלטות מבוססות ולפתח מענים תעסוקתיים מגוונים ומדויקים יותר לצרכים העולים מהשטח בשגרה ובעיתות משבר.

כיום, המידע על שוק העבודה בישראל מבוסס על כמה מקורות עיקריים, כשהמרכזי שבהם הוא סקר כוח האדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הסקר מטבעו, מוגבל ברמת הפירוט שלו ובעדכניות הנתונים, ומספק תמונת מצב כללית בלבד לגבי מאפיינים של כוח העבודה המקומי וביניהם משלח יד ומיקום העבודה של עובדים. נתוני משלח היד אינם ברמה המאפשרת הבחנה בין עיסוקים שונים ובשל מיעוט תצפיות באזורים מסוימים נתוני מיקום העבודה אינם מאפשרים הפקת תובנות ברמה יישובית. לפיכך, הסקר לא מאפשר להסיק מסקנות מדויקות בנוגע לביקושים השונים בשוק העבודה.

לנוכח האמור, מוצע לקבוע בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995 (בפרק זה – חוק הביטוח הלאומי), סמכות למוסד לביטוח לאומי לקבל ממעסיקים דיווח בטופס 100 של המוסד לביטוח לאומי, על עיסוק העובד לפי הסיווג האחד של העיסוקים בישראל של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ועל יישוב עבודתו העיקרי של עובד. יובהר כי ביחס ליישוב עבודתו של העובד, הכוונה היא למקום עבודתו העיקרי של העובד, שבו הוא ממלא את תפקידו ואין הכוונה לאיסוף של מידע ביחס לתנועות העובד במהלך החודש.

שוק העבודה מתואר כיום כאמצעות "הסיווג האחד של משלחי היד" משנת 2011, המבוסס על התקן הבין-לאומי (ISCO-08). הסיווג האחד של העיסוקים בישראל של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שמפותח בימים אלה ויפורסם בשנת 2026, עתיד למפות את כלל המקצועות במשק בהתאם לתקנים הבין-לאומיים (ONET ו-ESCO).

טופס 100 (בפרק זה – טופס הדיווח) הוא טופס דיווח אשר המעסיקים במשק הישראלי מורגלים להגיש באופן

221 ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשפ"ו, עמ' 26.

תיקון חוק המים 99. בחוק המים, התשי"ט-1959²²², בסעיף 48(ג), ברישה, במקום "מבעלי רישיונות הפקה שהם גם בעלי רישיונות הספקה, ולמעט גבייה מחברה כהגדרתה בחוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001²²³, ומרשות מקומית" יבוא "מבעלי רישיונות הפקה או הספקה, ולמעט גבייה מרשות מקומית".

ד ב ר י ה ס ב ר

חברת מים בע"מ, שהוסמכה לכך לפי סעיף 46 לחוק המים, התשי"ט-1959) יותאמו לשינויים המבניים המקודמים במשק המים והביוב, ובייחוד למודל ההקמה וההפעלה של מט"שים בשיטת השותפות הציבורית-פרטית (PPP). במסגרת המודל החדש, שנועד להבטיח ודאות מימונית ליוזמים ולהאיץ את פיתוח תשתיות הביוב, צפויה רשות המים הארצית לשאת באחריות לתשלום השוטף ליוזמי המט"שים, בעוד שהגבייה בעד הזרמת השפכים תתבצע על ידה מול תאגידי המים והביוב. התשלום ליוזמי המט"שים יגולם בדמי המים, כהגדרתם בסעיף 109 לחוק המים, התשי"ט-1959 (בפרק זה - חוק המים). שמשלמים תאגידי המים והביוב לרשות המים הארצית. הסדר זה משנה את מתווה הסיכונים המקובל ומשית את מלוא סיכון הגבייה על רשות המים הארצית, הנדרשת לשלם ליום המקיים ומפעיל מט"ש באופן בלתי מותנה, אך חשופה לכשל גבייה אל מול מזרימי השפכים. לנוכח שינוי מערך הסיכונים בשוק לטובת שיפור השירות, תוך השתת עיקר הסיכון המימוני על רשות המים הארצית, מוצע לאפשר לרשות להשתמש בסמכות הגבייה הקיימת לרשותה כיום לפי פקודת המסים (גבייה) גם באשר לתאגידי מים וביוב.

לפיכך מוצע לתקן את סעיף 48(ג) לחוק המים ולהרחיב את תחולת פקודת המסים (גבייה) כך שתחול על גבייה מכלל בעלי רישיונות ההפקה או הספקה לפי חוק המים, מלבד רשויות מקומיות (חלף המצב הקיים כיום המחיל את הפקודה רק לגבי בעלי רישיונות הפקה שהם גם בעלי רישיונות הספקה). בכך תאפשר גבייה מספקי מים שאינם מפיקים, וזאת לצד ביטול ההחרגה הקיימת לגבייה מחברה כהגדרתה בחוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001, כך שתיוותר רק ההחרגה הקיימת בנוגע לרשויות מקומיות. התיקון יאפשר לרשות המים הארצית לגבות מתאגידי המים והביוב, בהתאם להוראות פקודת המסים (גבייה), ככפוף להגבלות הקבועות בחוק המים, ויעמיד לרשותה כלי גבייה יעיל, ההולם את האחריות המימונית המוטלת עליה במשק המים והביוב.

בהקשר זה יצוין שתאגידי המים והביוב, מצידם, רשאים לגבות חובות מצרכניהם לפי הוראות פקודת המסים (גבייה), וזאת מכוח סעיף 39(ב) לחוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001.

על עיסוקו של העובד, ובלבד שפורסם הסיווג האחיד של העיסוקים בישראל של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שעל בסיסו ייעשה הדיווח האמור.

יצוין, כי מעבר לכך נדרשת גם תקופת היערכות מול המעסיקים במשק כדי להשלים את התשתית הטכנולוגית והעסקית הנדרשת לשידור וקליטת השדות החדשים באופן מיטבי. זאת, בין השאר בדרך של בניית תהליך שיתופי ומדורג ותוך התחשבות במאפייני העסקים השונים. לפיכך יובהר, כי סמכותו של המוסד לביטוח לאומי להורות על דיווח הנתונים החדשים תופעל בשנים הראשונות באופן שאינו מחייב את המעסיקים ובתום תקופת היערכות מספקת כאמור לעיל, דיווח הנתונים החדשים יהיה מחייב, כפי שיורה המוסד לביטוח לאומי.

סעיף 99 כיום במשק הביוב בישראל יש כשל מרכזי - בשל בעיות במודל חלוקת הסיכונים ובשל בעיות מבניות בזהות הגורמים האמונים על הקמה ותפעול של תשתיות הולכה וטיפול בשפכים, קיים מחסור גדול בתשתיות אשר מביא לפגיעה במשק הדיור וכן לפגיעה בסביבה ובבריאות הציבור בשל פערים ביכולת הטיפול בשפכים.

כדי להתמודד עם הבעיה קודמו בשנתיים האחרונות תיקוני חקיקה והחלטות ממשלה אשר נועדו להתאים את מבנה משק הביוב למבנה המקובל בשאר משקי התשתיות ובייחוד במשקי המים והחשמל, ולייצר תנאים אשר יאפשרו ליוזמים פרטיים להקים ולהפעיל מיתקני טיפול שפכים (בפרק זה - מט"שים).

כיום חלוקת הסיכונים היא כזו שמלוא סיכוני הגבייה מתאגידי המים והביוב מושתיים על בעל המט"ש, אליו הם מזרימים שפכים, ולפיכך מדובר בסיכון גבוה ליוזמים פרטיים. בהתאם החלטת ממשלה מס' 3587 "קידום תשתיות ביוב לצורך מתן פתרונות לדיור ותיקון החלטת ממשלה" מיום י"ד בכסלו התשפ"ו (4 בדצמבר 2025), יהיה ניתן לשנות את אופן חלוקת הסיכונים במשק הביוב באמצעות הקמת מט"שים בשיטת השותפות הציבורית-פרטית (PPP), ויתאפשר שינוי בחלוקת הסיכונים, כך שסיכון הגבייה מתאגידי המים והביוב יושט על רשות המים הארצית, חלף השתת הסיכון על בעלי המט"ש. סמכויות הגבייה של רשות המים הארצית (חברת מקורות

²²² ס"ח התשי"ט, עמ' 169.

²²³ ס"ח התשס"א, עמ' 454.